

KNOTWILGEN TEGEN DE GROND ONDANKS “BETERE BESCHERMING”

Een grote hoop knotwilgen stammen. Horizontaal gestapeld. En er bovenop een steenuiltje dat net zijn nesthol, en mogelijk zijn jongen, was kwijtgespeeld. Het is één van de meest beklijvende beelden in mijn natuurbeschermers-carrière. Vooral de reden waarom voelde stuitend aan.

YANN FERYN

Enkele jaren geleden hadden twee Natuurpunters met de regelmaat van de klok de vergaderingen van de groene bestemmingswijziging van de Gavers, kant Deerlijk, bijgewoond. Zoals dat wel eens meer voorkomt bij dergelijke bijeenkomsten, wenst men er Natuurpunt bij omdat het verslag dient te vermelden dat er inspraak is. De twee zaten daar meestal tamelijk stil te wezen. Aan de overkant van de tafel zat immers een luidruchtiger stakeholder voor het gebied: de landbouw, de sector waarmee Natuurpunt zo graag zou samenwerken in het streven naar een mooi, gezond, rijk gevuld landschap. De natuurbeschermers dachten in overleg een win-win te kunnen bedenken bij die bestemmingswijziging. Iets waar iedereen blij van wordt: de boer die er zijn boterham mee verdient én de fauna die gebonden is aan een agrarisch landschap. We wilden dat we samen wel eens zouden aantonen dat er wél plaats is voor landbouw in een maatschappij die duurzaamheid eist.

Maar al gauw bleek dat de insteek van de Natuurpunters steevast werd gecounterd. En niet door de minste. Niet alleen een landbouwer, ook de vertegenwoordigers van twee landbouworganisaties, een enthousiaste ambtenaar van de Afdeling Land, de Schepen van Landbouw en de Burgemeester van Landbouw zaten zij aan zij tegenover de beide vrijwilligers, die hun werkstek hadden moeten verlaten om wat te gaan werken aan een betere wereld. Gelukkig waren daar nog de Provinciale ambtenaren die een compromis konden bedenken voor een betere bescherming van de natuur in de Deerlijkse Gavers. Het agrarisch gebied zou niet wijzigen in een “groengebied” (daar was misschien wel de meerderheid van de bevolking voor, de meerderheid van de vergadering was het niet), maar wel in een agrarisch gebied waar aanvulling met kleine landschapselementen (KLE's) toegelaten zou worden. Precies alsof dit in een gewoon agrarisch gebied verboden zou zijn.

Soit, de landbouwer moet dit veel-te-ver-gaand gevonden hebben: “geen KLE's op mijne grond of ik krijg ze hier nooit meer weg”, moet hij gedacht hebben. De inkt van het nieuwe bestemmingsbesluit was nog niet helemaal droog of een lange rij oude knotwilgen lag al tegen de grond. Met een steenuil er bovenop, als de kriek op een taart.

O ja, de dienst Handhaving van het Agentschap Natuur en Bos werd verwittigd en de landbouwer moest een heraanplanting doen. In plaats van 80 jaar oude knotbomen werd daar een rij dunne sprietels

geplant. Er overleeft op heden nog één ervan. Al is ook dat niet zeker.

OUDE KNOTWILGEN BEDREIGD

Knotwilgen zijn sinds eeuwen een typisch Vlaams landschapselement. Niet veel regio's op deze wereldbol passen de aloude wilgen-snoeitechniek toe. Vooral oude exemplaren zijn landschap bepalend. Het landschapselement verdwijnt echter met rasse schreden. Niet alleen aan de Gavers overigens. Op enkele kilometers afstand van de beschreven knotwilgenrij moest Natuurpunt in 2021 in dezelfde gemeente nog in de bres springen om een rij 70 jaar oude knotwilgen te redden van een goed bedoeld waterlandschap project, gedragen door de Intercommunale Leiedal. Dankzij snel en intens lobbywerk door vrijwilligers en beleidsmensen van goede wil, kon de vergunning die de gemeente ervoor afleverde, terug ingetrokken worden.

Knotwilgen verdwijnen tegenwoordig echter meestal zonder vergunning uit ons landschap. Ze worden in stilte geveld, of ze worden gedood door ze te ringelen. En voor een dode boom zou geen vergunning nodig zijn.

KNOTWILGEN ZIJN EEN SUBSTRAAT VOOR BIODIVERSITEIT

Knotwilgen waren vroeger nodig als brandstofleverancier, houtleverancier, drainage-element en weidepaal. Vooral oude exemplaren waren het substraat voor leven: steenuilen, zelfs kerkuilen, torenvalken, gekraagde roodstaarten, winterkoninkjes kwamen erin broeden, de oude knotten torsten hele leefgemeenschappen inclusief struiken en bomen, mossen, kruiden en paddenstoelen.

Tegenwoordig lijken ze voor veel eigenaars een last. “Ze staan in de weg, ze zien er slordig uit, er is werk aan, er vallen bladeren af, ze geven schaduw op gewassen”. Wat ze te bieden hadden is vervangen door mazout, plastic en staal. Niemand ligt wakker van hun intrinsieke schoonheid, de schaduw die ze vee bieden, de haast onzichtbare meeropbrengst in de windluwte van de bomenrij, het leven dat ze dragen. Koester knotwilgenrijen. En laat ze oud worden. Hulp in het onderhoud ervan kan je krijgen van de knotploeg ‘Knotsgek’.

↑ Ceci n'est pas un knotwilgenrij. Vanaf de knotwilg rechts op de foto, tot aan de knotwilgen links die net niet op de foto konden, stond een rij oude knotwilgen.

↑ Deel van een rij geringelde knotwilgen (Deerlijk, 11-02-2022)

<https://www.stadlandschapel-leiedal.be/nl/stadlandschap/beleefbaar-landschap/de-knotploeg-knotsgek>